

A Magyar Honvédség békefenntartó tevékenysége

Weisenburger József Károly

Székesfehérvári SZC Vajda János Technikum

13. A

Esettanulmány

2025. március 24-én iskolánkba látogatott és ott két előadást is tartott Tóth Gergő főtörzsőrmester, a NATO alkalmazásában álló egykori katona, aki jelenleg Szarajevóban dolgozik informatikusként. Előadására a rendészek számára tartott témahét kapcsán került sor, de néhányunk számára - mivel többen érettségi vizsgát szeretnénk tenni az állampolgári ismeretek tantárgyból és a Magyar Honvédség békefenntartó tevékenységéről írunk egy-egy írásbeli érettségi dolgozatot – azért is volt fontos az előadása, hogy személyes beszámolóját különböző formában felhasználhassuk. Az előadó meghívását bicskei barátjának, Kiss Gergő szaktanárunknak köszönhetjük.

Az állampolgári ismeretek tantárgy írásbeli részének elkészítésével kapcsolatban felkínált lehetőségek közül én a dolgozat típusú projektet választottam, azon belül is egy hibrid műfajt, amely az iskolánk honlapján jelenik meg és célközönsége azon érdeklődő diákok csoportja, akik előben is hallhatták az előadást, illetve érdekli őket az a tartós kiküldetés, mint a jövőbeli katonaéletük egy érdekes és izgalmas epizódja, amiről az előadások szóltak.

Az esettanulmányhoz, amit nevezhetünk interjúnak is, Tóth Gergő előadását vettem alapul, az ott elhangzott információkhoz kerestem „támogató” szakirodalmat, hogy minél pontosabban beazonosíthassam és ellenőrizhessem azoknak „igazságtartalmát”. A személyes közlés után az érintett témát kiegészítve *dőlt betűvel* írtam egy-egy bekezdést, hogy megvilágítsam az előző mondatok értelmét. Úgy éreztem, hogy ez a forma a lábjegyzetnél jobb és felhasználóbarátabb, mert így nem kell lapozgatni (ami online formában görgetve még nehezebb olvasást tenne lehetővé), így tényleg falhatja a téma iránt érdeklődő ember a sorokat és semmi nem zavarja az olvasásban. A dolgozat végén felsorolom a felhasznált szakirodalmat, ahol pontosabban utána lehet nézni a tényeknek, de előre szeretném jelezni, hogy ennek az interjúnak inkább a fegyelemfelkeltés és az érdeklődés fenntartása a célja, semmint a száraz adatrögzítés.

Az adatgyűjtés és a dolgozat megfogalmazása közben jutottam el Ruzicska Gáborhoz, aki rendőrként Angolában és Kambodzsában is teljesített tartós külszolgálatot. Annak ellenére, hogy a dolgozat témája a rendszerváltástól 2023-ig tart, illetve a Magyar Honvédségre korlátozódik, úgy érzem, hogy témába vág egy újabb adatközlő személyes véleménye is, még akkor is, ha az időben nem is pontosan passzol a témakörhöz.

2025. március 24-én iskolánkba látogatott Tóth Gergő egykori katonatiszt, leszerelt főtörzsőrmester, aki jelen pillanatban Bosznia fővárosában, Szarajevóban dolgozik a NATO-nál (pontosabban, ahogy az előadásában Gergő többször hangsúlyozta, a NATO alkalmazásában).

A beszélgetés későbbi részéből ki fog derülni, hogy mit is jelent, mi a különbség a NATO-nál dolgozni, illetve egyéni vállalkozóként a NATO-nak kiszámlázni a havi díjazást.

Gergő családi példát követett, amikor harmadik generációs katona lett (hiszen már a nagyapja is katona volt), amikor 2008 tavaszán a Magyar Honvédség kötelékébe állt. Először két és fél évig közalkalmazottként dolgozott, OKJ-s végzettséggel híradósként, majd elvégezte a három hónapos, bentlakásos tanfolyamot Szentendrén, amely minden, korábban katonai kiképzésben részt nem vett személy számára kötelező, aki a Magyar Honvédséghez szeretne csatlakozni.

Arra, hogy valaki katona legyen, több lehetőség is adódik: ha az ember egy toborzóirodába megy be, akkor „katonajelölt” és a szerződéses állomány tagja lesz és akkor a szentendrei Altiszti Akadémiát végzi el és altiszt válik belőle vagy a Nemzetvédelmi Egyetem elvégzése után lesz tiszt.

A korábbi kétéves képzést 2007-ban már három hónaposra csökkentették, így értelemszerűen gyorstalpaló tanfolyamnak tűnt Gergő későbbi tapasztalatai alapján ez a kiképzési forma, ráadásul az első hetekben tantermi foglalkozások keretében elméleti oktatásban vettek részt, jogi ismereteket, „száraz tananyagot” tanultak, majd utána következett az alaki harcászati rész.

Az interjú megírása közben olvastam el Papp Gyula könyvét, amelyben a szerző azt boncolgatja, hogy nem korszerű tananyaggal találkoznak a katonák a tanulmányaik alatt és a tantermi oktatás is érezhetően idejétmúlt és unalmas, de a gyakorlati képzés is sok kívánnivalót hagy maga után. Papp Gyula a könyve megírásának az okát is azzal magyarázza, hogy ideje modern ismereteket oktatni és a NATO-szerepvállaláshoz is haszonnal forgatható „bibliát” ajánl a katonáknak a saját könyve formájában.

Gergő a gyakorlati ismeretek oktatását sem tartotta megfelelőnek, a kiképzés során például Parabellum és AK 63D típusú fegyvereket használtak, és kiváltságosnak érezték magukat, ha kézbe vehettek egy-egy Gepárdot.

Ez az altiszti képzés a feltétele a hadseregbe való belépésnek, innen került a Támogató Dandárba, illetve a különböző jogutód alakulatokhoz.

Gergő elmondása szerint a Magyar Honvédségnél, akárcsak minden civil szervezetnél, mindenkinek van már egy alapvégzettsége, ő például már informatikus végzettségű volt, és ezért így a híradósokhoz került. A pályafutása tipikusnak tekinthető, mert – az előadása alapján kiderült – a Magyar Honvédség létszámának közel nyolcvan százaléka nem vesz részt harci cselekményben, hanem a szakmájában dolgozik, csak nem civilként, hanem a Honvédségnél.

A laikus olvasónak furcsán hat ez a „nyolcvan százalék nem harcol” információ, hiszen úgy képzeljük – talán olvasmányélményeink vagy a mozifilmek kapcsán –, hogy mindenki kopaszra nyírva és terepszerűen kifestve, napszemüvegben, az erdőben vagy éppen a sivatagban...ugyanakkor az sem életszerű, hogy egy katonára csak az lenne a dolga, hogy lövöldözzön...

Az előadó tizenhat évet szolgált a Magyar Honvédség kötelékében, ebből közel 13 évet különböző budapesti laktanyákban töltött, de dolgozott oktatóként a szentendrei Altiszi Akadémián, ahol óraadó tanárként tanított.

Azért ezt sem árt tudni, hogy a hadsereg egy olyan munkahely, ahol – ha valamit már jól tudsz – oktathatod azt is, amit szeretsz és jól csinálsz.

Gergő boszniai békefenntartóként, tartós kiküldetésben az EUFOR hadművelet huszonharmadik váltásában vett részt 2019-től, ahol az átadás-átvétellel együtt hét hónapot töltött el, mint híradós. Váltásban, önkéntes alapon lehetett vállalni ezt a külföldi kiküldetést, a győri, a szolnoki és a székesfehérvári alakulatokkal mehettek a katonák Boszniába.

Gergő azért választotta Boszniát, mert közel van, alig hétórás autózással elérhető és a kutyáját is magával tudja hozni.

Mit kell tudni Boszniáról? Ez a kérdés az előadáson is elhangzott...

Anélkül, hogy „Ádámnál és Évánál” kezdenénk a Nyugat-Balkán történetét, talán a titoi kísérletig elég visszanyúlunk, pontosabban annak kudarcáig, hiszen Titónak, ennek a partizánból kommunista politikussá váló államférfinak minden igyekezete ellenére nem sikerült a szerbekből, horvátokból, szlovénekből, albánokból és bosnyákokból egy egységes nemzetet összekovácsolnia, hiszen halálakor, 1980-ban, közel 35 évnyi „uralkodás” után is csak a népesség alig 5 százaléka vallotta magát jugoszlávnak. Az 1980-as évek már a hanyatlás évei voltak a korábbi „jugoszláv gazdasági csoda” titoi éveéhez képest, a kelet-közép-európai rendszerváltások után pedig bebizonyosodott annak a mondásnak az igaza, miszerint „a szocializmusnál csak egy rosszabb létezik, ami utána jön”: Jugoszlávia esetében

ez a rosszabb a féktelen polgárháború lett. A jugoszláv tagköztársaságok közül Szlovénia és Horvátország kiléptek ebből a kényszerű kapcsolatból, kikiáltották a függetlenségüket 1991-ben, és a világ ezt tudomásul vette, és azóta mindketten az Európai Unió tagországai. Szerbia nem akart lemondani a korábbi államalakulatban, Jugoszláviában betöltött politikai-katonai vezető szerepéről, sőt a horvát és bosnyák területen élő szerbeket is – a területekkel együtt meg akarta úgy tartani (vagy szerezni), hogy az ott élő nem szerb nemzetiségeket azokról a területekről elűzi. Mindezt az etnikai tisztogatást annak reményében tervezte meg és hajtotta végre, hogy egy, a területek hovatartozását eldöntő népszavazás (amelyet a demokratikus országok egyedüli politikai megoldásként tudtak csak elfogadni) végeredményt illetően biztosra menjen és az ott élő, szinte csak szerb nemzetiség így egyértelműen kimondja – majd idővel - a Szerbiával való egyesülést.

Természetesen a horvátok és a bosnyákok is „átláttak” a szitán, náluk is olyan politikusok kerültek hatalomra, akik saját, leginkább a saját nemzetük által lakott nemzetállamot szerettek volna a térképen látni. A végeredmény mindenki által ismert: háború, pusztítás, erőszak, rombolás és népirtás. Itt már nem elég a békefenntartás, itt először békét kell teremteni, ki kell kényszeríteni a békét a harcoló felektől. Ez megtörtént Daytonban, 1995-ben, majd az ENSZ „szerződött” arra feladatra, hogy ezt a helyzetet fenn is tartsa. Több, mint háromévi polgárháború után nemcsak fenn kellett tartani a békét, hanem egy olyan országot kellett felépíteni, ahol együtt tudnak élni nemzetiségek egymással, illetve az elkövetett szörnyűségek emlékével.

Gergő szintén tanulói kérdésre mesélt a délszláv háború emlékeiről, amely figyelmeztető mementóként ma is jelen van a békés jövőre koncentráló város, a sokat szenvedett Szarajevó életében. Sok romos épületet nem építenek újjá, pontosan ezért és kétszer is gondolja meg – figyelmeztette a diákokat -, hogy bemennek-e abba a múzeumba, ahol a fényképek sokasága áraszt nyomasztó emlékeket. Évtizedes folyamat eredménye lesz, amíg a térség és lakói kiheverik ezeket a háborús borzalmakat.

Miért és milyen keretek között mehet egy katona tartós külföldi szolgálatra? – kérdezte egy diák. Válasza meglepő volt, de talán katonaszemmel érthető.

Gergő válaszának megértéséhez egy podcast volt a segítségemre, amely egy hasonló életutat bejárt fiatal debreceni katonáról szól, aki lövészként került tartós kiküldetésre Irakba és Boszniába. Ezek szerint zászlóaljához szignóznak kiküldetéseket – ami azt jelenti, hogy a

tatai, győri, debreceni (illetve székesfehérvári, szolnoki) zászlóaljok kapnak lehetőséget arra, hogy egy-egy váltásnyi (hat hónapnyi időszak) tartós kiküldetésben vegyenek részt. A felkészülés és tanulás, valamint a gyakorlatozás kisebb egységekre osztva történik (raj, szakasz, század), majd a többnemzeti gyakorlatokban már zászlóaljok vesznek részt. A misszióorientált felkészítés tulajdonképpen egy ismeretfrissítéssel kezdődik, amelynek a célja, hogy az állomány egységesen magas szintre jusson minden területen, legyen az az angol célnyelvi kommunikáció vagy hadijogi alapismeretek. Országismereti előadásokat éppen úgy hallgatnak, mint ahogy vegyvédelmi gyakorlaton vesznek részt. Az alacsonyabb szintű egységek a kigyakorolt műveletekből zászlóaljszinten, egy többnemzeti keretek ezek a manővererők vizsgát tesznek mindenből. Amíg a szóbeli vizsga egy civil számára is ismerős „tételhúzásos történet”, addig a gyakorlati vizsga nagyon speciális: a korábbi tapasztalatok alapján egy közel száz elemből álló incidenslistát kell zárógyakorlatként egy döntnöki állomány előtt bemutatni szimulált környezetben, alájátszókkal.

Gergő a szarajevói élményeiről is sokat mesélt az előadásában, többek között elmesélte egy átlagos napját.

Mindennap 7h30-kor van sorakozó az alapvetően tojásos ételekből (Gergő szerint igen hamar meg lehet unni) álló reggeli után, ahol nemzeti keretek között tartanak az előjárói eligazítást, hallgatják meg az előző napi beszámolót és beszélnek meg a következő napi teendőket. A magyarok osztrák és török alakulatokkal együtt éltek a butmíri táborban (amelynek 2024-ben egy teljes éven keresztül magyar parancsnoka volt), ahonnan igazolt kilépés mellett buszjárat vitte őket Szarajevóba, ahogy ő nevezte, a Downtown-ba. Éjszakára nem maradhattak kinn a városban, ezt a szabályt senki sem szeghette meg.

Az előadás alatt senki nem tette fel a kérdést, hogy mi lett volna szabályszegéskor a büntetés, mindenesetre egy másik újságcikkben ötven euró büntetésről olvastam egy fűrelépés vagy egy tiltott helyen való dohányzás kapcsán. Kíváncsi lettem volna, hogyan érvényesítik ezeket a házirendben foglalt törvényeket a tábori rendészek, de erről nem szólt az újságcikk...

A zászlóaljba rendezett katonák a „gyakorlatmentes” napokon napközben ellátogathattak a bosnyák fővárosba, ahol diplomata státuszú iratokkal rendelkezve a helyi hatóságok „felett” álltak.

Gergő kissé pironkodva mesélte, hogy egyszer gyorshajtásért elkapták a szarajevói rendőrök, sőt a videóra rögzített szabálysértését be is mutatták neki, de ő és a példabeli bosnyák rendőr is tudták, hogy nem tudják win-winre kihozni a helyzetet, és nevetve hagyta ott a

méltatlankodó rendőrt, miután megmutatta (vagy inkább be-) neki a diplomata státuszt biztosító iratait.

Tanulói kérdésre válaszolva mesélte, hogy ez a város, amely a néhai Jugoszlávia egyik csodálatos és élhető gyöngyszemként 1984-ben egy téli olimpiának is otthont adott, nemzetközileg felosztva éli mindennapjait, egy megosztott föderációs és egy szerb részből álló fővárosként. A két városrész minden szegletében végeznek őrzőjáratot (*ahogy ő nevezte, napi vagy állandó patrolt*), amely néhány óras művelettől kezdve akár három napig is tart. Megfelelő pontokból titkosított csatornán a járőröknek (*ennek biztosítása többek között Gergő feladata*) be kell jelentkezniük kell, a többnapos patrol esetén olyan házakban kapnak szállást, ahogy a szintén NATO alkalmazásában dolgozó megfigyelők, gyakran rendőrök laknak.

Ez az őrzőjárat (vagy patrol) volt talán az a hungarikum, amit 1897-ben, a Krétán tartott „tűzoltási hadműveletben” alkalmaztak a magyarok, amikor Pintér Gyula konzul ötletére reagálva egy élő kordont vontak a sziget akkori fővárosában, Caneában (mai nevén Chania) a görög és a török lakosságú városrészek közé. Ezek a gyorsreagálású tengerészgyalogosok egy kilométeres sávban nem engedték egymással fizikai közelségbe kerülni a törököket és a görögöket.

A civil ruhában, éleslőszerezellátott pisztollyal végzett járőrözés alkalmával beszédbe elegyednek a helybéliekkel, figyelve szigorúan a helyi szokásokra és egyéb érzékenységekre. Példaként említette a zöld barettet, a sapkát, mint felszerelést, amit a magyar katonák nem viselnek, ha Szarajevóba mennek, mert az 1995 nyarán lezajlott srebrenicai mészárlás kapcsán rossz emlékeket idéz fel ez a szín a helyiekben.

Srebrenica – egy bosnyák kisváros, ahol a holland ENSZ-katonák szeme láttára közel 8700 bosnyákot, főleg férfit és fiúgyereket (a nők sérelmére elkövetett erőszakos cselekedetek mintha természetesek volnának...) végeztek ki a szerb hadsereg katonái. Egy adott terület etnikai megtisztítása egy kedvező népszavazási eredmény érdekében – a világ azonban népirtásnak nevezi azóta is, amelynek az emléknapja július 11. Erről az emléknapról szóló javaslatot csak hosszas viták közepette fogadta el az ENSZ, mert többen – köztük Magyarország is – azzal utasította el az indítványt, hogy ennek a népirtásnak emléknapja legyen – szerintük egy egész népet bélyegez meg és egyáltalán nem segíti a politikai rendezést, ha felszakítjuk a sebeket!

Kétévente vizsgálja felül az EU a békefenntartó alakulatának létjogosultságát, és néha az volt

előadó érzése, hogy a bosnyák-szerb ellentétet szítva azért provokált valamelyik fél zavargást, útlezárást vagy tüntetést, mert valakiknek érdeke fűződött a további békefenntartó jelenléthez.

A Magyar Honvédség békemissziója után Tóth Gergő továbbra is szeretett volna Szarajevóban maradni, annak ellenére, hogy a hat hónap alatt csak kétszer 96 órás eltávozást, azaz hazautazást fizettek, ezenkívül egy tíznapos fizetetlen szabadságot engedélyeztek, amit ki is használt mindenki, hiszen alig hétórás utazással meg lehetett oldani a hazajutást, egyetlen határ, a bosnyák-horvát határon való átkeléssel.

A kapcsolattartás az otthoniakkal - talán ez a legnehezebb „elem” a tartós kiküldetésben, ami megviseli a katonákat, különösen, ha több ezer kilométert kellene hazautazni, hogy lássák a szeretteiket. Maradnak a honvággy enyhítésére a kommunikációs eszközök, amelyek a szemüink láttára rohamosan fejlődnek. Erről Balogh János alezredes is mesélt egy podcastban, és egy 2011-es afganisztáni, illetve a 2017-es iraki példával illusztrálta a fejlődést: amíg Afganisztánból egy szobába telepített tucatnyi asztali számítógépet és három vonalas telefont használhatott száz ember, addig Irakból már hat év múlva mobiltelefonnal, korlátlan elérhetőséggel tudtak kapcsolatot tartani az itthoniakkal. Ezek az eszközök is titkosítottak voltak, értelemszerűen a frontvonalról nem lehet úgy telefonálni, hogy arról illetéktelenek is tudomást szerezzenek.

Gergőnek egy NATO alkalmazásban dolgozó barátja említette a további missziókba való részvétel lehetőségét, amely állásinterjúra a meghívót kéthetes várakozás után meg is kapott, és a nemzeti bevizsgálást követően egy fél év után el is nyert, és azóta Boszniában állomásozik. A fizetése nem éri el a 6 ezer eurót - elmondása szerint a magyar „zsoldok” a legalacsonyabbak Butmírban -, amit az osztrák vagy török kollégái „lazán” megkapnak, azonban anyagilag még így is megéri a kiküldetés.

A „szórakozási lehetőségek” közül a legfontosabbak a „lefoglalható házak”, ahol billiárd és szauna is segítik a katonák rekreációs tevékenységét. Az előre lefoglalt házakban a nemzeti ünnepektől a „hosszúhétvégés” bulizásig sok közös élményalapú foglalkozást tartanak.

Bár a dolgozat csak 2023-ig kéri Magyarország békemissziós tevékenységének a bemutatását, kihagyhatatlan, hogy ne ejtsük szót arról tényről, hogy 2024 januárjától Dr. Sticz László vezérőrnagy személyében magyar tábornok irányítja az Európai Unió bosznia-hercegovinai műveletét, az EUFOR Althea-missziót. Bár úgy tűnik, ezzel felkerült az i-re a pont, a parancsnok személyén és feladatrendszerén keresztül lehet bemutatni ezt az egész tevékenységet, de ez csak a jéghegy csúcsa, hiszen Magyarország már évtizedek óta vesz részt

regionális nemzetközi katonai missziókban. A magyar kormány számára a fennemlített nyugat-balkáni régió az illegális migrációs hullám fékentartása miatt nagyon fontos.

Az 1992 és 1995 közötti véres polgárháború után, a daytoni szerződés aláírása után és értelmében 1995-től 2004-ig a NATO-műveletekben vettünk részt, először az újjáépítésben, majd a biztonságos életfeltételek megteremtésében és fenntartásában. Az első szakaszban a magyar kontingens a műszaki jártasságát csillanthatta meg Okucaniban, majd Mostárban, amikor hidat és átkelőhelyeket épített, ezekben az eseményekben a műszaki elemek domináltak. A másik fajta tevékenységekben a művelet- és a manőver elemek játszottak fontos szerepet, pontosabban a járőrözés és jelenlétfenntartás volt a képességhozzájárulásunk új elemei.

A Fokozott Hanghatás című podcastadás 2023. decemberi számában Sticz László vezérezredes egyszerre stabilnak és törékenynek nevezte az akkor boszniai helyzetet. Amíg az előbbi azt jelenti, hogy a nemzetközi szervezetek a jelenlétükkel egy kiszámítható stabil fejlődési pályára állítják az országot, addig a törékenységet a belpolitikában megfigyelhető bizalmatlanság és az egység hiánya jelenti. Amíg EU a csatlakozási lehetőség ébrentartásával és stabil környezettel igyekszik segíteni a helyzet javulását, addig a NATO katonai fejlesztési terveket készíti.

A műsorban külön részt kapott annak a kifejtése, hogyan választanak évente egy parancsnokot abból a huszonhárom nemzetből, akik katonákat küldenek ebbe a nemzetközi műveletbe. A többnemzeti feladatvégrehajtás vezetésére pályázatot nyújtanak be az országok, amelyek elsősorban hitelesnek, megvalósítható és az adott helyzetre adaptálható elemeket tartalmazónak, elkötelezettnek és eredménycentrikusnak kell lennie. Egy jó terv általában az adott ország ambícióját jelenti, amit egy hiteles és elkötelezett parancsnok személye is jelez. A pályázatot első körben az EU katonai vezetése bírálja el szakmai szempontok alapján, majd a politikusok közé kerül a dokumentum, akik elfogadják a tervet, amit utolsóként az ENSZ is jóváhagy.

Azt, hogy egyszerre hány ország adja be erre a többnemzeti feladatmegoldás vezetésére vonatkozó pályázatát, nem lehet tudni, de – mivel a feladatokat nem lehet egy-egy év alatt végrehajtani – rotációs rendszerben három-négy ország összefogása is megjelenik egy-egy programban, ami azt jelenti, hogy ebben a kidolgozási-előkészítési szakaszban is megvan az együttműködés, akár csak a végrehajtásban. Hazánkkal kapcsolatban Ausztria, Románia és Olaszország együttműködését kell kiemelni, amit az is bizonyít, hogy Magyarország

Ausztriától vette át a stafétabotot és Romániának fogja továbbadni. Mindenesetre minden ország mérföldkönek tartja a misszió történetében az egyéves vezetési ciklusát.

Minden ország a saját biztonságának a garantálását a védelempolitikai alapelvei mentén, a geopolitikai szituációnak megfelelően végzi, amikor a pályázatát írja és így figyel a nyugat-balkáni helyzetre. Már a pályázat benyújtásával egyidejűleg megkezdődik a szakállomány misszióorientált felkészítése, ami tulajdonképpen ismeretfrissítés. Az a cél, hogy az állomány egységesen magas szintre jusson minden területen, legyen az az angol célnyelvi kommunikáció vagy akár a hadijogi alapismeretek. Országismereti előadásokat éppen úgy „hallgatnak”, mint ahogy vegyvédelmi gyakorlaton is vesznek részt. Egyenként minden katona pszichológiai képzésen is átesik, majd a katonák (szaknyelven manővererők) vizsgát tesznek mindenkől. A felkészülés során a törzserők (vezérkar) a többnemzeti feladatmegoldás hatékonysága érdekében végiglátogatják a békeműveletben részt vevő többi ország fővárosát, egyrészt a saját pályázatunk elemeit mutatják be, másrészt felméri a nemzeti hadseregek katonai képességeit, hiszen azokat is be kell építeni az erőforrásokba. Ezek az interakciók nagyon hatékonyak bizonyulnak a műsorvezetői kérdésre válaszoló parancsnok szerint.

Sticz László vezérőrnagyra, mint az EUFOR Althea-misszió vezetőjére összetett feladat vár a következő évben: egyrészt személyesen kell vezetnie azt a 1700 fős többnemzeti katonai szervezetet, parancsokkal igazgatnia azt a feladatrendszert, hogy el tudja látni a feladatát, másrészt egy entitást megjelenítve kell kapcsolatot tartania a helyi katonai és politikai vezetőkkel, otthonosan és diplomatikusan mozogva a kormányzati és pártpolitikai szituációkban. Katonaként a képességfenntartást kell biztosítani, intézményvezetőként egy országépítést elősegíteni, illetve politikusként a lakossággal kell olyan kapcsolatot teremtenie, hogy megértsék és elfogadják azt, hogy Bosznia-Hercegovina érdeke, hogy minél hamarabb a NATO és az Európai Unió tagja legyen. Ezeknek a feladatoknak az ellátásához elkötelezettség, alázat, lojalitás és példamutatás kellenek, olyan alelemekre bontott kompetenciák, amelyek a korszerű szakmai ismerettel együtt adják ki a teszik alkalmassá tulajdonosukat a vezetésre.

Önkéntes alapon, váltásban vesznek részt a békeműveletben a katonák – ha egyénileg beszélünk a békefenntartásban való részvételről, de mi a helyzet Magyarországgal?

Magyarország Alaptörvénye 47. cikke értelmében a Magyar Honvédség külföldi alkalmazásának engedélyezési joga megoszlik a kormány és az országgyűlés között. A NATO

és az Európai Unió műveleteiben történő szerepvállalásról a kormány dönt. Egyéb nemzetközi katonai fellépésről az országgyűlés határozhat.

Magyarország új Nemzeti Biztonsági Stratégiája (NBS) deklarálja, hogy hazánk az euroatlanti biztonság aktív és hiteles hozzájárulója kíván maradni a jövőben is. Ez egyrészt Magyarország szövetségesi kötelezettsége, de emellett az NBS kiemeli, hogy az európai stabilitást befolyásoló távoli régiókban zajló nemzetközi válságkezelő műveletek Magyarország alapvető biztonságpolitikai érdekeit szolgálják. A stratégia szerint – ezen biztonságpolitikai szempontok és érdekek érvényesítése érdekében – "Magyarország a nemzetközi szervezetek (NATO, EU, ENSZ, EBESZ) keretében vagy alkalmi koalíció tagjaként, nemzeti érdekeivel összhangban a jövőben is fel fog lépni a nyugat-balkáni, a közel-keleti, az afrikai, a közép-ázsiai és más, biztonságunkra hatást gyakorló térségekben kialakult válságok kezelése és kiváltó okainak megszüntetése érdekében, valamint részt vállal a konfliktusok utáni stabilizációs és újjáépítési erőfeszítésekből." A Magyar Honvédség külföldi misszióinak céljai, formái, valamint ezek bel-és külpolitikai következményei tekintetében – amellett, hogy minden frakció elítéli a terrorizmus, a vallási és etnikai célú népiirtások és emberiség elleni bűncselekmények formáit – a Magyar Országgyűlésben nincs teljes körű egyetértés. Ez megmutatkozott többek között 2015-ben az Iszlám Állam elleni misszióhoz való csatlakozás, és az ennek bővítéséről szóló további javaslatok vitái (2017, 2019) kapcsán is. A külföldi missziókkal kapcsolatos társadalmi véleményeket vizsgálva a PAGEO Intézet 2018-ban közvéleménykutatást végzett (HUG 2018/4. szám). Ennek eredménye azt mutatja, hogy a magyar lakosság több mint 60%-a egyáltalán nem küldene magyar katonákat külföldi missziókba.

Ennek ellenére Magyarország – a környező európai államok viszonylatában is – jelentős számban, mintegy 900 fővel van jelen nemzetközi békeműveletekben. Ezek sorában a Magyar Honvédség legnagyobb létszámmal – az összlétszám közel 60%-ában – NATO-vezetésű missziókban vesz részt. Emellett magyar katonák jelentékeny és növekvő számban szolgálnak az Európai Unió közös biztonságpolitikai céljait szolgáló missziós műveletekben, valamint az Iszlám Állam elleni nemzetközi koalícióban is. A külföldön szolgáló magyar katonai létszám több mint fele – napjainkban mintegy 560 fő – a közvetlen magyar biztonságpolitikai érdekszférába tartozó balkáni országokban állomásozik, NATO- és EU-vezetésű műveletek keretében.

Egyre kevesebb ENSZ-misszióban veszünk részt? Köszönöm, de inkább nem – mondja az országgyűlés-, koncentráljunk a NATO kötelezettségeinkre?

A NATO- és EU-csatlakozást követően a megváltozott kül- és biztonságpolitikai célok, illetve a szövetségi kötelezettségek következtében Magyarország lényegében kivonult az ENSZ-missziókból. A legfrissebb rangsorban Magyarország a 120 békefenntartó ország sorában a 91. helyen áll. 2018 második feléig Magyarország az ENSZ missziók között legnagyobb létszámmal a ciprusi misszióban (UNFICYP) vett részt.

A 2156/1995. (V.29.) kormányhatározat által indított küldetésben hazánk 2017-ben átlagosan hetven, majd 2018-ban 42 fős kontingenst tartott fenn (HM 2017, HM 2018), ami végül 2018. augusztus 31-én kivonásra került. Jelenleg 12 fő magyar katona járul hozzá a kettéosztott ország békéjének fenntartásához.

Magyarország a 44/2006. (X. 10.) OGY. határozat alapján az ENSZ libanoni békefenntartó missziójában is (UNIFIL) szerepet vállal. A misszióban jelenleg 4 fő teljesít szolgálatot. Mindezek mellett a honvédség tagjai 1997-óta vesznek részt az ENSZ Nyugat-Szaharai Missziójában (MINURSO). 2020 júniusában öt fő magyar katonai megfigyelő vett részt a marokkói megszállás alatt álló terület tűzszünetének biztosításában.

NATO-missziók – inkább ez szolgálja Magyarország érdekeit?

A honvédség legnagyobb létszámú békefenntartó missziója a koszovói KFOR Kontingens, amely a 2076/2008. (VI.30.) számú kormányhatározat alapján hajtja végre feladatait. A kontingens létszámát az afganisztáni ISAF-műveletek lezárását követően 2015-ben jelentősen megemelték, így 2016-ban Magyarország – átlagosan 370 fős kontingensével – az ötödik vezető nemzetként volt jelen a műveletben, majd 2017-ben átvette a KFOR Harcászati Tartalék Zászlóalj vezetését is. 2018-ban a misszióban a létszám tovább nőtt, így azóta átlagosan 400 fős kontingensben szolgálnak magyar katonák Koszovóban.

A Magyar Honvédség részt vesz a NATO-irányítású afganisztáni Eltökélt Támogatás (NATO RSM) nevű misszióban is. 2014 végére az afganisztáni ISAF művelet egésze átalakításra került, melynek során az ISAF fokozatosan átadta a biztonságért való teljes felelősséget az afgán kormányzati erőknek. A misszióhoz Magyarország az 1730/2014. XII. 12.) Korm. határozattal csatlakozott és a szerepvállalás részletei 2020-ban az 1217/2020. (V. 14.) Korm. határozattal módosításra kerültek. Eszerint a Magyar Honvédség állományából egy, legfeljebb 30 (váltási időszakban 60) fős Biztosító Szakasz a közreműködő erők védelmében és biztosításában; egy, legfeljebb 70 (váltási időszakban 140) fős Biztosító Szakasz II. a TAAC-W herati bázisán, a közreműködő erők védelmében és biztosításában; egy legfeljebb 50 (váltási időszakban 100) fős Különleges Műveleti Kontingens pedig a műveleti feladatokban

vehet részt. A határozat engedélyezi továbbá a honvédség logisztikai támogatására egy 30 (váltási időszakban 60) fős Nemzeti Támogató Elem kitelepítését is. A műveletben Magyarország 2020 februárjában még 95 fővel volt jelen, de 2024 decemberében ez misszió véget ért.

Mi a helyzet az EU-missziókkal?

Az EUTM MALI kiképző misszióban való magyar katonai részvételt a 1242/2016. (V. 18.) Korm. határozat engedélyezte, ami azóta két esetben is módosításra is került. A jelenlegi magyar szerepvállalást a kormány az 1214/2020. (V.13.) számú határozatával 2024. május 18-ig meghosszabbította, a létszámkeretet pedig a 2018-ban elfogadott bővítési célnak megfelelően legfeljebb 25 főben (váltási időszakban legfeljebb 50 fő) maximalizálta. Ez alapján a honvédelmi vezetés 2019 végére a 22 fős állomány kitelepülését tűzte ki célul. A létszámbővítésben közrejátszott, hogy 2018 második felében az EU által meghosszabbított szomáliai misszióból a magyar katonák kivonásra kerültek. A művelet célja, hogy a mali hadsereget kiképezze a térségben jelen lévő terrorista csoportokkal szembeni eredményes fellépésre. A magyar katonák leginkább a lövészkiképzésben vesznek részt. A misszió a 2020. augusztus 18-i katonai puccs következtében azonban felfüggesztésre került, jövője pedig bizonytalanná vált.

A Magyar Honvédség Grúziában (EU MM) öt katonai, fegyvertelen megfigyelővel segíti az EU Megfigyelői Misszióját, valamint Olaszországban az EU NAVFOR MEDIRINI Földközi-tengeri műveletében is több törzstiszti beosztást tölt be.

Az Iszlám Állam elnevezésű terrorszervezet elleni – amerikai vezetésű – nemzetközi koalícióban való magyar katonai szerepvállalást az Országgyűlés a 17/2015. (IV. 17.) OGY határozattal engedélyezte. Ebben az Országgyűlés felhatalmazta a Magyar Honvédséget, hogy az Iraki Köztársaság területén partnerképességépítési, őrző-védő és csapatkísérő feladatokat lásson el. A felhatalmazást elsőként a 12/2017. (VI. 14.) OGY határozat hosszabbította meg, amely egyben a 2015-ben meghatározott 150 fős magyar műveleti létszámot 200 főre (váltási időszakban 400 főre) emelte.

A Magyar Honvédség iraki műveleti részvételét legutóbb – 2021. december 31-i záró dátummal – a 49/2019. (XII. 11.) OGY határozat hosszabbította meg. Irakban jelenleg hozzávetőlegesen 170 magyar katona szolgál az erbili kiképző központban, ahol főként őrzés-

védelemmel és a kurd peshmergák kiképzésével járul hozzá az Iszlám Állam elleni küzdelemhez.

Ki állja a cechet, avagy honnan van ezekre a missziókra „pénz és posztó”?

Az ENSZ folyamatban lévő 13 missziójának katonai állományát a tagállamok adják. A missziók költségvetését is az államok meghatározott hozzájárulásai adják. Ők fizetik katonáik illetményét is, amit az ENSZ 1428 dollár/ fő/ hó általányban kompenzál. A NATO-missziókat kisebb részben a tagállami befizetésekkel álló katonai költségvetésből, nagyjából a tagállamok úgynevezett „indirekt vagy nemzeti hozzájárulásként” főként maguk finanszírozzák. Az EU ugyancsak tagállamai erőforrásait veszi igénybe a Közös Kül- és Biztonságpolitika keretei közé tartozó békemissziós és válságkezelő célok eléréséhez. A tagállamok az éves nemzeti jövedelmük alapján meghatározott ráta szerint kötelesek befizetni a missziós hozzájárulásukat. Ebből épül fel az Unió katonai műveleteinek bizonyos részét finanszírozó ATHENA-rendszer. A legtöbb védelmi művelet sokrétű költsége azonban nem tartozik bele az ATHENA által finanszírozott kategóriába, így azokat az érintett államok saját költségvetésükből fizetik. Ennek következtében 2015-ben az EU-missziók közel 85-90% - át a tagállamok maguk finanszírozták.

Az egyéb nemzetközi békefenntartó és válságkezelő műveletekben való részvétel – mint például az iraki misszió – költségeit az államok saját költségvetésük terhére finanszírozzák.

Végezetül egy izraeli mondás, miszerint aki megkérdezi, mikor lesz vége a háborúnak, az semmit nem ért a kezdetektől. Valahogy így van ezzel a világ is, mindig lesznek háborúk, a háborúkat kioldozó nemzeti, vallási és anyagi ellentétek országok között és országokon belül, de a lényeg, hogy találjuk meg ezeknek a háborúknak az ellenszerét és alkalmazzuk azokat. Így talán még inkább van értelme a latin mondásnak, miszerint: Ha békét akarsz, készülj a háborúra!

Felhasznált irodalom:

PAPP Gyula, A Magyar Honvédség békefenntartó műveletekre kijelölt alegységeinek felkészítésére, Bp., Zrínyi, 2008

KISS Zoltán László, Magyarok a békefenntartásban, Bp., Zrínyi, 2011

SZERZŐ NÉLKÜL, Békemissziók magyar módra, Múlt-kor, 2003. október 13. Online forrás: Békemissziók magyar módra » Múlt-kor történelmi magazin » Média » IPM Nyomtatás (utolsó letöltés: 2025.05.04.)

NATO, szerk. Kereszty András, Budapest, Greger-Delacroix, 1997 (Tények Könyve)

Országgyűlés Hivatala Közgyűjteményi és Közművelődési Igazgatóság Képviselői Információs Szolgálat honlapja. Online forrás: 9fe7c180-a8a9-8573-c1ed-754bca3e026a (utolsó letöltés: 2025.05.04.)

SZABÓ Sándor, Az ENSZ és a békefenntartás, Műszaki Katonai Közlöny, 2000/2-3, 3–19.

